

e
scriptures

perifèric
edicions

Cal·ligrafies agòniques

Miquel Àngel Vidal

Cal·ligrafies agòniques va rebre el Premi Benvingut Oliver de Narrativa de l'ajuntament de Catarroja en la convocatòria de 2003. El jurat estava format per: Rafael Escobar, Manel Garcia Grau i Xulio Ricardo Trigo.

Col·lecció dirigida per Xulio Ricardo Trigo

1a edició: octubre, 2004

© Del text, 2004

Miquel Àngel Vidal

© D'aquesta edició, 2004

Perifèric Edicions

C. Sèquia de Montcada, 13

46470 Catarroja (València)

Tel. 609 426 131

e-mail: periferic@hotmail.com

Disseny col·lecció: El gos pigall, SL

Il·lustració portada: Jesús Lapaz

Correcció lingüística: Adolf Gisbert

Maquetació: José María de Gracia Bonache

Impressió: Romanyà-Valls

ISBN: 84-933260-9-7

Dipòsit Legal: B-37239-2004

Cap part d'aquesta publicació no pot ser reproduïda, emmagatzemada o transmesa, de cap manera ni per cap mitjà, sense l'autorització prèvia i escrita de l'editor, tret de les citacions en revistes, diaris o llibres si se n'esmenta la procedència.

I	
Els graus del coneixement	11
Els efectes de la passió	23
El llançador	35
Subterfugis	43
II	
L'encaixador	55
Palíndrom	67
La nit de glòria d'AM	71
Els homes justos	87
III	
Les ones	109

— I —

Els graus de coneixement

Em dic J.L. Seborg. Potser el meu nom no els digui res ja que habitualment m'he amagat rere d'heterònims com Herbert Quain, Pierre Menard o Madame Henri Bachelier. D'aquesta última, probablement, no n'hagin sentit a parlar perquè la seva única obra, *Le jardin du centaure*, encara és inèdita a Espanya, però sí, sens dubte, de Quain, autor d'*Abril març* i de *Fets*, i sobretot de Menard, escriptor simbolista, mestre en la tècnica de l'anacronisme i les atribucions errònies. Però no és de mi de qui vull parlar, sinó del còdex de Karlsruhe titulat *Breviculum ex artibus Raimundi electium*.

Quan amb el nom de Pierre Menard vaig escriure la monografia sobre l'*Ars magna generalis* (Nimes, 1907), em vaig quedar fascinat per la convicció de Llull –després de la “il·lustració divinal” de Randa– que havia d'escriure un llibre, el millor del món, per convertir els infidels; i que amb aquesta intenció, persuadit que la fe era demostrable per la raó, creàs tot el seu sistema filosòfic. Encisat per aquesta dèria, vaig dedicar-me durant els mesos d'estiu de l'any següent a estudiar les *Ars* del savi mallorquí, així com els escrits de Thomas le Myésier.

A l'hivern, aprofitant un viatge pel Rin, vaig fer una aturada a Karlsruhe amb la intenció de consultar l'esmentat còdex. D'antuvi, només pensava dedicar-li un dia o dos com a màxim, però les coses poques vegades rutllen com les planejam i els imprevists esmicolen amb certa facilitat els nostres propòsits: una tempesta de neu em retingué atrapat durant gairebé dues setmanes en aquella localitat, circumstància que em proporcionà l'oportunitat d'estudiar el còdex detingudament.

Era de vespre quan vaig arribar en tren a la ciutat. Nevava obstinadament des de feia hores: una neu fina com la cendra, però tan resistent i abundosa que s'amuntegava per tot arreu. Em vaig acomodar a un hostel pulcre i acollidor del centre, prop de l'estació. El regentava la vídua d'un general de l'antic exèrcit prussià. Era confortable, auster i econòmic, sense cap luxe innecessari però també sense mancances enutjoses; un d'aquests llocs per a viatjants de comerç on tot és net i fa olor de lleixiu i sabó.

Encara que estava esgotat a causa del viatge, no em vaig poder dormir. Malgrat ser un fadrí madur i un home cabal, pateix d'insomni i qualsevol excitació, per petita que sigui, no em permet conciliar la son. Aquella nit, el desig de tenir el còdex entre les mans i la curiositat per escatir-ne el contingut em neguitejaren tant que no vaig poder aclucar els ulls. Frisava que les hores passassin aviat per poder sentir la intensa olor del pergami, solcar els relleus de la tinta amb els dits i extasiar-me amb la contemplació de les miniatures. Tanmateix, probablement per les meves ànsies, les hores avançaren amb una lentitud exasperant.

Quan l'endemà, a primera hora, vaig obrir amb impaciència el manuscrit, em vaig quedar fascinat per la seva bellesa. Era d'una sumptuositat aclaparadora. Les il·lustracions, de les quals ja n'havia sentit a parlar amb admiració, eren d'una perfecció excelsa, vertiginosa. I encara que m'encisaren les dotze miniatures, n'hi hagué una que m'embadalí més que cap altra: la VII, en la qual Ramon Llull escomet amb els seus exèrcits la torre de la falsedat. La sorpresa inicial per la condensació expositiva i per la delicadesa artística de la il·lustració fou atabaladora. Després, mentre examinava acuradament el clarivalent simbolisme, em vaig adonar que hi havia dues omissions visibles dins el carro que condueix el doctor il·luminat: la primera, més oculta, és que hi manca una de les banderoles de les dignitats; la segona, molt més evident, és que dels nou soldats de darrera, els qui porten en els seus escuts els principis relatius, no en són visibles les inscripcions dels tres darrers, i els hi falten també les llances i els estendards corresponents. Lògicament, de cop i volta, em va sorprendre que un artista tan delicat i meticulós s'hagués oblidat d'aquells elements. Com més l'analitzava, més em desconcertava el descuit. Si totes les miniatures estaven treballades fins el més mínim detall, ¿per què, doncs, en aquesta, que era la més important de l'exposició de la doctrina lul·liana, hi havia tants de buits? Com he dit abans, quedàrem aïllats ja que totes les rutes estaven tallades a causa de la intensitat de les nevades, així que durant deu dies sencers vaig capficar-me en l'estudi de la miniatura fins que em fou atorgat esbrinar la causa de l'omissió. Però això, ara, no cal avançar-ho;

evidentment es farà palès amb el fil de la narració.

Cada dia m'aixecava quan encara era fosc, desdejunava amb els traginers i els clients més matinadors i, a trenc d'alba, em dirigia a la biblioteca caminant dificultosament sobre el jaç de neu que s'estenia per tota la ciutat. Quan obrien les portes, ja feia una bona estona que jo era a l'entrada pegant bots i alenant sobre les mans per combatre el fred. Em passava el dia estudiant el còdex i prenia notes de tot allò que em semblava significatiu. Pensava que, a més de descobrir el motiu de les elisions, tot aquell material que recopilava em serviria, tard o d'hora, per alguna narració de Quain o per un assaig de Menard. No deixava de banda el *Breviculum* més que per atendre les necessitats fisiològiques o per fer un mos al migdia.

A vegades, quan contemplava les singulars i delicades vinyetes on es representen les cinc aparicions de Crist crucificat, la discussió amb l'esclau sarraí o la vida eremítica en el Puig de Randa, perdia el fil dels meus raonaments i la imaginació em portava a recrear com devia ser la vida de Ramon Llull a Mallorca. Jo hi havia estat una vegada, feia devers cinc anys, convidat per l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria. En aquell mes i mig d'estada a Son Marroig vaig quedar especialment impressionat per la bellesa del paisatge. Sobre les gents que l'habiten, com George Sand, no en tenc una opinió gaire favorable, però l'atractiu de l'illa pel viatger és del tot fascinant. No he descrit mai aquella experiència; potser algun dia en faci una relació. Però tornant a l'assumpte que ens ocupa, quan m'adonava que, com ara, estava divagant, feia un esforç per vèncer l'ensopiment i em concentrava en l'estudi del manuscrit.

En tancar la biblioteca, quan ja era de nit, me'n tornava a l'hostal cansat i decebut. Totes les meves conjectures sobre les omissions s'estavellaven amb una evidència o altra fins a enderrocar-se com castells de sorra. I tanmateix, a pesar de les ensopegades, no podia acceptar que es tractàs simplement d'un descuit del miniaturista.

Sopava amb els altres hostes i em retirava a la meua cambra abans de les deu del vespre. Adesiara, després de sopar, jugava una partida de cartes amb els comerciants, o m'escalfava vora el foc escoltant les seves històries que eren prou interessants. De tota manera, mai no em demorava gaire perquè m'havia d'aixecar de matinada i, malgrat que l'insomni no em permetia moltes hores de son, preferia el descans a divagar amb inútils activitats o afeixugar amb oneroses pèrdues d'atzar.

A mesura que avançaven els dies i m'obcecava a trobar una explicació a les omissions, no deixava vagar ni un sol instant la imaginació, i no pensava en la meua estada a l'illa ni en res que em distraigués del meu propòsit. En sortir a l'exterior, de nit, tan sols les bugies de llum parpellejaven sota un cel negre, compacte, i feia el camí de tornada tan frustrat que, malgrat que els flocs de neu em ferien la cara com agulles, gairebé no sentia el tacte del glaç.

Un vespre em vaig adonar que a l'hostal escassejava l'element femení; només el constituïen la madona i una criada vella i ranca, que cuinava i feia netes les habitacions. Fou quan la vídua s'acostà a mi, mentre gaudia d'una hilarant anècdota sobre un marit fotut i banyut que contava un venedor de draps, i em demanà amb

somriure clar i dolça veu si em plauria beure una cervesa. Fins aquell moment gairebé no havia reparat en ella. Devia frisar la quarantena però conservava un aire certament juvenívol que la feia ufana i garrida; la gerdor delicada que es barrejava amb el posat sever de la maduresa la convertien –ho acabava de descobrir– en una dona molt atractiva. Tenia els ulls cel, el nas refinat i aristocràtic, i la boca estreta, de llavis polposos, on guaitaven unes dents menudes, blanques, perfectes. Duia una còfia, de la qual sobresortien els bucles rossos com monedes d'or que emmarcaven un rostre ovalat, ple de gràcia i frescor. I feia una olor de maduixa que embriagava els sentits. Vaig moure el cap afirmativament amb exageració, com una gallina picant blat. Quan tornà amb la gerra i s'inclinà per dipositar-la damunt la taula, no vaig poder evitar fixar-me en el tall precís i voluptuós que dividia els pits blancs, opulents; els contenia, disciplinadament, un elegant brocat que rematava l'escot del vestit. Només per un instant vaig veure l'inici d'aquells pits bessons, generosos, i el que s'ocultà a la meua vista em féu pensar en les delícies que les hurís proporcionen als escollits en el paradís. I vaig sentir, de sobte, una estirada a l'entreceix.

Aquell vespre, acabat el darrer glop de cervesa, em vaig retirar a la cambra més prest del que era habitual. En haver traspassat el llindar i assegurat el pany amb clau, vaig haver d'obrir les finestres de la cambra i deixar entrar l'aire glaçat per poder-me llevar la sufocació. Evidentment, pensant en l'esplendorosa vídua no em vaig poder dormir.

L'endemà, mentre desdejunàvem, ens donaren una agra-

dable notícia: a la fi, després d'onze dies, s'havien restablert les vies de comunicació. Com que no trobava cap explicació raonable a les omissions, vaig decidir que el dia següent reprendria el meu viatge cap al nord. Em dolia pensar que havia fracassat en el meu propòsit, però no estava disposat a romandre en aquella ciutat tot el temps que calgués per tal de resoldre l'enigma. De totes maneres, aquell matí, com els anteriors, vaig acudir a la biblioteca i em vaig passar tot el dia farcint de notes el quadern, a pesar d'estar cada cop més convençut que no podria utilitzar-les per a cap de les obres dels meus heterònims.

Quan em van avisar que havia arribat l'hora de marxar, vaig observar per última vegada la miniatura en la qual el doctor il·luminat al cap de les seves tropes arremet contra la torre de la falsedat; després, vaig tancar el llibre amb dolor, com si tancàs el fèretre d'un vell amic a qui hagués perdut abans de reconciliar-nos. Vaig tornar, desconhortat i neguitós, a l'hostal. Intuïa que la intenció, la causa última de les omissions havia estat al meu abast, però no estava prou preparat per discernir-la. Humiliat, m'adonava que la meua pròpia estima havia sofert un cop dur pel fet de no haver estat capaç de trobar cap resposta sòlida.

Em vaig vestir amb poca cura i vaig baixar a sopar. No tenia gens de gana. Després d'espipellar un poc del guisat que la bella vídua i la criada ranca ens van servir en unes pulcres escudelles, em vaig retirar a la meua habitació. Sense gairebé adonar-me del fred, vaig despullar-me aviat i em vaig ficar al llit. Havia de procurar dormir encara que només fossin un parell d'hores per poder

emprendre l'endemà el viatge amb les forces necessàries. Tanmateix em resultava difícil: no podia entendre on havia fallat. Amb l'inevitable desbordament de la frustració, vaig acabar per maleir les hores que havia dedicat a aquella tasca inútil. L'insomni em va guanyar definitivament.

Però la Fortuna, que en aquells moments em semblava tan adversa, per caprici o per compassió, no consentí que tants d'esforços fossin debades: aquell vespre, insòlitàment, vaig descobrir l'enigma. El destí, l'atzar o la voluntat de Déu –anomeneu-ho com vulgueu, segons les vostres creences per interpretar la contínua successió de causes i efectes a les quals estan sotmeses les nostres vides– m'il·luminaren. Per fi em fou concedida la clari-vidència suficient per esbrinar la causa de l'omissió, per comprendre el perquè de la manca de les banderoles de les dignitats, el buit dels escuts i l'elisió de les llances i estendards dels soldats que van al darrere del carro. Com jo havia suposat, no era fruit de la negligència ni de la descurança. Es tractava d'un *error* intencionat. Un *error* gairebé genial. Me'n vaig adonar després de mitjanit. Tot era fosc i ja no se sentia cap renou dels hostes. Tots devien dormir i jo, en canvi, em disposava a passar una altra nit en vetlla. De sobte, vaig notar que algú obria la porta de la meva cambra –aquell vespre estava tan atabalat que no havia tingut la prudència de tancar-la amb clau com feia habitualment– i, amb sigil, es dirigia cap al llit on jo estava allargassat. Vaig pensar que es tractava d'un lladre i ja anava a cridar demanant auxili quan una suau olor de maduixa impregnà la cambra; sens dubte aquell visitant inesperat era la bella vídua.

Quan es va ficar en el meu llit vaig comprendre que s'havia errat. Un *error* gairebé genial. No era la meva escalfor que cercava. A l'hora de sopar havia observat com l'atractiu jove que tenia una cambra vora la meva li feia la cort i ella semblava afalagada. Però jo, en lloc de treure-la del seu *error*, per un cop en la vida, vaig aprofitar l'avinentesa: he de reconèixer que en aquell instant vaig trair l'honestedat de Quain i el celibat de Menard sense cap escrúpol, i, emparat per la foscor, vaig procurar no fer res que pogués delatar la meva vertadera identitat. Aleshores, els sentits s'apoderaren del meu cos i vaig abandonar la racionalitat per la concupiscència. Dins la fosca de la cambra només gaudia del plaer esvalotat que la lascívia em proporcionava. Fins aquella nit només havia travessat la monotonia del sexe sense arribar més enllà, sense l'esglai d'albirar l'essència de les coses, però ara que m'endinsava, cec i cuitat, a l'enaltiment de la carn, el llum de l'enteniment traspassà l'espessa foscor de l'enervació dels sentits i em precipità a l'abisme de les forces tel·lúriques, de les arrels, de l'etern: des de l'insondable miracle de l'èxtasi de l'esperit i la carn vaig entrellucar el camí de la veritat. Vaig comprendre de sobte, com una il·luminació, que els sentits havien de ser eclipsats si es volia arribar al ple coneixement. Tan sols així podria entendre el caràcter i l'activitat de Déu. I podria entendre el perquè de les omissions. La clau és, doncs, l'enteniment. Hi ha una lògica a les pretericions, però es tracta de lògica lul·liana i només pot descobrir-se mitjançant els procediments del mestre: a través de la llum de l'enteniment, de l'intel·lecte. Fins que no vaig fer furtivament l'amor amb l'amfitrio-

na, amb l'apassionada vídua, no vaig assabentar-me del sentit profund de la miniatura. L'explicació del que estic dient és a la mateixa il·luminació. Al costat de la llança que porta Llull, hi ha la següent tautologia: *Intelligentem spiritualia oportet sensus et imaginationem transcendere et multotens seipsum*¹, que es refereix als graus de coneixement. Els sentits no són un instrument vàlid per conèixer, per tant l'intel·lecte ha d'aconseguir l'elevació amb la doble transició que s'efectua per damunt del finit, el doble *transcensus*: el primer no és encara el de la veritable ciència, però permet l'accés al segon, amb el qual s'arriba espiritualment a la veritat eterna. Le Myésier tenia una intenció oculta quan féu il·lustrar aquesta escena: els que es deixassin endur pels sentits, tan sols comprendrien el que és perceptible a través dels sentits i no veurien més enllà de les omisions; en canvi els qui discernissin amb l'enteniment, amb l'intel·lecte, per mitjà del *transcensus* en grau superlatiu, podrien veure amb la llum espiritual la veritat i llegir a la claror d'aquesta llum que la banderola de les dignitats porta la inscripció "gloria", i que els tres principis relatius il·legibles són: "maioritas, aequalitas, minoritas". Així doncs, com es pot comprovar, és fàcilment intel·ligible el que falta en aquesta bella miniatura: n'hi ha prou d'estar convençut de l'evidència de les tesis lul·lianes.

L'atractiu jove que ocupava l'habitació veïna i jo partírem l'endemà matí. Un sol esmorteït clapejava les dimi-

---

1 "Qui vol conèixer allò espiritual ha de transcendir el sentit i la imaginació, i molt més a si mateix."

nutes escletxes que deixava un cel embolcallat de núvols grisos. Havien llevat la neu de les vies del tren i l'havien arraconada a les vores. El campanar de l'església tocava a primera missa. Abans de pujar al vagó, la vídua, que ens havia acompanyat fins a l'estació, em digué amablement que esperava tornar a tenir-me aviat entre els seus distingits hostes i m'acomiadà amb un asèptic: "Adéu, senyor Seborg". Al jove, en canvi, l'agafà amistosament de la mà i l'atabalà amb útils i assenyats consells per al viatge; després de sospirar profundament, el deixà partir. Des del tren que ens havia de dur cap a Stuttgart vaig observar, amb certa recança, que la madona es duia el mocador de fil als llavis i els ulls se li havien enterbolit.